

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ ІНСТИТУЦІЇ У ДОІНДУСТРІАЛЬНІЙ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

ст. викл. Ковдик В.В., студентка Ташкалюк Т.М.

В епоху давніх цивілізацій, з виникненням поділу праці, становленням класових суспільств виникає потреба в обміні продуктами праці результатом чого є виникнення фінансово – кредитних елементів. Основним фактором розвитку фінансово – кредитних елементів у до індустріальну епоху була потреба в товарах – еквівалентах, грошових засобах, пов'язаних із розвитком інститутів держави та вдосконаленням її функцій. Елементи сучасної досить розвиненої фінансово-кредитної системи зародилися у давніх цивілізаціях й активно розвивались в епоху Середньовіччя. Китайський середньовічний мислитель Лі Гоу визначав фінанси держави як основне джерело збагачення, визначаючи фінансове регулювання, як інструмент, який повинен забезпечити, щоб «у низах не відчували нестатків, а у верхах був достаток». В середньовіччі поняття «фінанси» застосовували для визначення терміну сплати, а потім уже для визначення платіжного документа про погашення боргу. Перші ж рахункові системи відомі ще з первісної доби, з епохи давніх цивілізацій. Внутрішня і зовнішня торгівля викликали потребу в установах банківського типу. Вважається, що такі заклади з'явилися вже у II тис. до н.е. У Давньому Вавилоні вже в VI до н.е. існувала відома банківська династія «Егібі і сини». В рабовласницьких державах Давньої Європи з розвитком зовнішньої торгівлі, особливо морської, вдосконалювались механізми розрахунку, зароджувались банківські операції, які здійснювали міняйли (трапезити). З кінця V ст. до н. е. обмінні лавки починають виконувати функції характерні для банків: збереження грошей, переказ сум з рахунків одних клієнтів до інших, надання позик під заставу землі, міських будівель під визначений відсоток. Потреби в обміні зумовили появу монет. Перші монети були випущені у VI ст. до н.е. царем Лідійського царства Дарієм I, які вважалися єдиною валютою на загальнодержавному рівні. У Давній Греції на о. Егіна у VII ст. до н.е. виникли монети, які поступово стають універсальним платіжним засобом. Відомо, що 1146 грецьких міст – полісів карбували свою власну монету. У Давньому Римі було засновано перший монетний двір при храмі Юнони Монети.

Різні монетні системи і грошові одиниці в Західній Європі зумовили появу обмінних операцій. Розвивались кредитно-позичкові операції в першу чергу у сфері транзиту та оптової торгівлі. Розвиток торгівлі у середньовічній Західній Європі сприяв створенню умов накопичення грошових засобів у купців і лихварів, зумовив виникнення грошового ринку. Економічно розвинені міста Генуя, Флоренція, Венеція з XIII ст. мали в обігу свої гроші: золотий дженовин, флорін, дукат. У XV ст. в німецькому містечку Йоахімстані карбувався знаменитий німецький талер. В цьому ж столітті в італійському м. Безансоні були спроби створити центр грошового ринку. Безансон став законодавчим органом фінансового світу – своєрідною міжнародною фондовою біржею, де визначався курс грошей, здійснювались грошові перекази, укладалися фінансові угоди. Це був попередник бірж у Лондоні та Антверпені. Міста середньовічної Західної Європи сприяли розвитку фінансових інституцій: в Італії у XV ст. ініційовані францисканськими монахами заклади видавали позики під заставу речей. Перший ломбард було засновано у м. Перуджі (провінція Ломбардія) у 1462 році. У XIV-XV ст. найстарші форми капіталу – торгівельний і лихварський почали проникати у виробництво. Розширення межі ринку зумовило створення в Італії, а потім в Амстердамі, Парижі, Лондоні ринкової інфраструктури. Італійці успішно використовували такі інструменти як вексель. Вексель — найстаріший цінний папір, викликаний необхідністю переказу грошей та оформлення розстрочки платежу при здійсненні торговельних угод. Перший переказ векселя здійснений у 1410 році, який відомий ще з античності. Найуспішніше кредитно-лихварська система розвивалася у Франції. У Німеччині при кредитно-лихварських операціях широко застосовувались безготівкові рахунки. Небувалого розвитку набула банківська справа і в Нідерландах. Незабаром представників цієї країни стали називати світовими банкірами. В епоху Великих географічних відкриттів та первісного нагромадження капіталу фінансова діяльність стає окремою сферою. У Західній Європі створюються торгівельні біржі і банківські установи, які акумулюють фінансові засоби; виникають перші акціонерні компанії; створюється перший акціонерний банк; розвивається ринок цінних паперів. Таким чином, докапіталістична цивілізація підготувала організаційне підґрунтя для повноцінного розвитку ринкових відносин в індустріальну епоху.